ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

Αθήνα,

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΣΠΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ & ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Αριθ. Πρωτ. :

Ταχ. Δ/νση : Μητροπόλεως 3,
Ταχ. Κώδικας : 10557
Πληροφορίες : Γραφείο προϊσταμένης ΕΥΣΣ
Τηλέφωνο : 210 3726005
Email : eyss@minfin.gr; eyss@mou.gr

ΠΡΟΣ (ηλεκτρονικά)

- ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ (ηλεκτρονικά)

- ΠΙΝΑΚΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Κατευθύνσεις στο πλαίσιο Διαβούλευσης για το Σχεδιασμό της Πολιτικής Συνοχής στο Εθνικό & Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028-2034

Σεπτέμβριος 2026

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027
Βιώσιμη Ανάπτυξη για Όλους

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΉ 4
ΜΕΡΟΣ Α' 5
1 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2028–2034 5
1.1 Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2028 – 2034 και η Πολιτική Συνοχής 7
1.2 Στόχοι πολιτικής του ΕΠΕΣ 2028 – 2034 8
1.3 Στρατηγικές προτεραιότητες 9
2 ΤΟ ΥΠΟ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Τα κύρια σημεία των σχεδίων των νέων Κανονισμών και οι βασικές διαφορές με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 16
3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20
3.1 Διαδικασία κατάρτισης 21
3.2 Οδικός Χάρτης 22
ΜΕΡΟΣ Β' 23
Περιεχόμενο προτάσεων φορέων για τη διαμόρφωση του ΕΠΕΣ 2028 – 2034 στον τομέα της Πολιτικής Συνοχής 23
1 Γενικά 24
2 Φύλλο εργασίας «2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ»: Προσδιορισμός προκλήσεων/ αναγκών και στρατηγική συνάφεια των επιλογών 24
2.1 Κύριες ανάγκες & προκλήσεις 25
2.2 Διαπιστώσεις και διδάγματα 25
2.3 Κύριες στρατηγικές επιλογές του φορέα 25
2.4 Στρατηγική συνάφεια 25
3 Φύλλο Εργασίας «3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»: Χαρακτηριστικά προτεινόμενων παρεμβάσεων. 26
3.1 Ταυτότητα προτεινόμενης παρέμβασης 26
3.2 Ενδεικτικός προϋπολογισμός και εκτίμηση διάρκειας υλοποίησης 26
3.3 Βαθμός ωριμότητας 27
3.4 Κατηγορία της παρέμβασης 27
3.5 Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο 28
3.6 Συμπληρωματικότητα και συνέργειες 28

3.7 Αναμενόμενο αποτέλεσμα 28
3.8 Φορέας υλοποίησης και διοικητική ικανότητα 28
3.9 Χωροθέτηση παρέμβασης 28
3.10 Τμηματοποιημένα έργα της περιόδου 2021-2027 28
3.11 Συνεισφορά σε Αγροτικές Περιοχές 29
3.12 Ιεράρχηση προτεινόμενων παρεμβάσεων 29
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Γενικοί και ειδικοί στόχοι του Ταμείου 30
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Πίνακας Αυτοαξιολόγησης των Προτάσεων 33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι παρούσες κατευθύνσεις αποσκοπούν στην εκκίνηση της διαδικασίας σχεδιασμού του Εθνικού & Περιφερειακού Εταιρικού Σχεδίου (ΕΠΕΣ) 2028-2034 της χώρας για την εφαρμογή της Πολιτικής για την Οικονομική, Κοινωνική και Χωρική Συνοχή της ΕΕ, κατά την έννοια των Άρθρων της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) που αναφέρονται στην πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM(2025) 565 final/2 της 16.07.2025[1].

Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ως αρμόδιος φορέας για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής για την χώρα, καλεί τους φορείς τομεακών πολιτικών της κεντρικής διοίκησης, τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τους συναφείς κοινωνικο-οικονομικούς εταίρους, να συνεισφέρουν, κατά λόγο αρμοδιότητας, με τις προτάσεις τους (στρατηγικές επιλογές, παρεμβάσεις) στη διαμόρφωση του ΕΠΕΣ.

Στο **Μέρος Α'** του παρόντος εγγράφου παρουσιάζονται συνοπτικά οι βασικές αρχές του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2028–2034 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εξέλιξη της διαπραγμάτευσής του στο Συμβούλιο της ΕΕ, ειδικότερα ως προς το σκέλος της Πολιτικής Συνοχής. Παράλληλα, περιγράφονται οι κύριες στρατηγικές προτεραιότητες της χώρας για την προγραμματική περίοδο 2028-2034, όπως προκύπτουν από την επεξεργασία των εθνικών και ευρωπαϊκών στρατηγικών, μεταξύ των οποίων και οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που περιλαμβάνονται στην Έκθεση 2026 για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Επιπλέον, παρατίθενται συνοπτικά τα κύρια στοιχεία του νέου κανονιστικού πλαισίου, ειδικότερα ως προς το σκέλος της Πολιτικής Συνοχής, σύμφωνα με τη συμβιβαστική πρόταση της Κυπριακής Προεδρίας της ΕΕ, καθώς και τις πρώτες τεχνικές κατευθύνσεις, που περιλαμβάνονται στο επισυναπτόμενο σχέδιο Κατευθυντηρίων Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22ης Ιουλίου 2026 για την εφαρμογή των ΕΠΕΣ[2]. Τέλος, περιγράφονται τα βασικά βήματα και το χρονοδιάγραμμα για την οργάνωση του σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ.

Σημειώνεται, ότι η αρχιτεκτονική του ΕΠΕΣ θα διαμορφωθεί σε επόμενο στάδιο, με βάση τις εθνικές, τομεακές, περιφερειακές και εδαφικές προτεραιότητες, την κατανομή αρμοδιοτήτων και την ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής. Σε κάθε περίπτωση, κατά το σχεδιασμό του ΕΠΕΣ θα διασφαλίζεται η ολοκληρωμένη προσέγγιση, η περιφερειακή και εδαφική διάσταση, η συμμετοχή των αρμόδιων φορέων και η δυνατότητα παρακολούθησης πόρων και αποτελεσμάτων στο κατάλληλο χωρικό επίπεδο.

Στο **Μέρος Β'** του παρόντος εγγράφου περιλαμβάνονται οδηγίες για την καταγραφή και αποτύπωση των προτάσεων αυτών, οι οποίες περιλαμβάνουν τις στρατηγικές επιλογές των φορέων, καθώς και τις επιμέρους προτεινόμενες παρεμβάσεις. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συμπλήρωση των προτάσεων με ομοιόμορφο τρόπο και να καταστεί ευκολότερη η επεξεργασία τους, επισυνάπτεται σχετικό υπόδειγμα για την κωδικοποιημένη αποτύπωση των προτάσεων αυτών.

---

[1] Ο σχετικός κανονισμός αν και δεν έχει εγκριθεί ακόμη βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο διαπραγμάτευσης και αποτελεί ένα αρκετά σταθερό πλαίσιο ως προς τα βασικά του στοιχεία.

[2]« Draft guidance on the implementation of the National and Regional Partnership Plans»

Για τη συμπλήρωση του ανωτέρω υποδείγματος, οι φορείς μπορούν, κατά περίπτωση, να αξιοποιήσουν στοιχεία των Κειμένων Πολιτικής, τα οποία έχουν εκπονήσει, σε συνέχεια σχετικού αιτήματος της Αντιπροεδρίας της Κυβέρνησης, στο πλαίσιο της Διυπουργικής Επιτροπής για τη Διαπραγμάτευση του ΠΔΠ 2028 – 2034. Σημειώνεται ότι, οι πληροφορίες, που απαιτούνται για την εκπόνηση των Κειμένων Πολιτικής διαφοροποιούνται από τα στοιχεία, που περιλαμβάνονται στο προς συμπλήρωση υπόδειγμα του παρόντος εγγράφου.

Ειδικότερα διευκρινίζονται τα ακόλουθα:

- Οι παρούσες κατευθύνσεις έχουν ως σκοπό την διευκόλυνση της κατάρτισης του ΕΠΕΣ 2028-2034 ως προς την Πολιτική Συνοχής, στη βάση συγκεκριμένων στοιχείων, που απαιτούνται από το κανονιστικό πλαίσιο και δεν υπεισέρχεται σε ζητήματα σχετικά με τη διαπραγμάτευση στο Συμβούλιο της ΕΕ επί του χρηματοδοτικού φακέλου και του κανονισμού των ΕΠΕΣ.
- Επίσης, απαιτείται η διατύπωση προτάσεων αποκλειστικά και μόνο για τον Πυλώνα Ι του ΠΔΠ και ειδικότερα για το τμήμα, που αφορά στην Πολιτική Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ.

Συμπληρωματικά των στοιχείων, που περιλαμβάνονται στα Κείμενα Πολιτικής, για τη συμπλήρωση των δύο υποδειγμάτων απαιτείται:

- ανάλυση των αναγκών/προκλήσεων του κάθε τομέα πολιτικής, Περιφέρειας, κλπ.,
- αναφορά στις αδυναμίες, τα εμπόδια και τα διδάγματα από την εμπειρία υλοποίησης των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων,
- σύνδεση των προτεινόμενων στρατηγικών επιλογών με τις ανωτέρω προκλήσεις,
- αποτίμηση του βαθμού ωριμότητας των προτεινόμενων παρεμβάσεων και σχετική ιεράρχηση,
- εκτίμηση χρηματοδοτικών αναγκών ανά προτεινόμενη παρέμβαση.

Οι προτάσεις, που θα υποβληθούν στο πλαίσιο του παρόντος, καθώς και στο πλαίσιο των διαδικασιών διαβούλευσης καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού (όπως η Ημερίδα Διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε στις 9 Ιουλίου 2026), θα αποτελέσουν τα βασικά στοιχεία επεξεργασίας για την κατάρτιση του ΕΠΕΣ 2028 – 2034. Σε μεταγενέστερο χρόνο, και σε κάθε περίπτωση μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, θα ακολουθήσουν αναλυτικότερες οδηγίες της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ προς τους φορείς.

ΜΕΡΟΣ Α'

1 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2028–2034

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού του ΕΠΕΣ για την προγραμματική περίοδο 2028–2034, οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις εξελίξεις στο εθνικό και ενωσιακό περιβάλλον. Οι κυριότερες αφορούν στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2028-2034 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις νέες στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ και τους αντίστοιχους στόχους πολιτικής, καθώς και στις προτεραιότητες, που περιλαμβάνονται στην Έκθεση της ΕΕ για την Ελλάδα για το 2026 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Τα κείμενα, που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο είναι:

- η ανακοίνωση με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2028-2034 ({SWD(2025) 570 final} - {SWD(2025) 571 final}),
- η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Κανονισμό (COM)2025/565 final, 16.7.2025) του Ευρωπαϊκού Ταμείου για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, τη γεωργία και την ύπαιθρο, την αλιεία και τη θάλασσα, την ευημερία και την ασφάλεια (εφεξής **Κανονισμός ΕΠΕΣ**), όπως διαμορφώθηκε κατά τις διαπραγματεύσεις στο Συμβούλιο (Μερική Γενική Προσέγγιση - PGA)[3]
- η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Κανονισμό (COM)2025/545 final, 16.7.2025) για τη θέσπιση πλαισίου παρακολούθησης των δαπανών και επιδόσεων του προϋπολογισμού [4] (εφεξής **Κανονισμός Επιδόσεων**)
- η Έκθεση της ΕΕ για την Ελλάδα για το 2026 στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου {COM(2026) 208 final}[5] καθώς και οι σχετικές Ειδικές Συστάσεις[6]

Παράλληλα, το προγραμματικό πλαίσιο θα συμπληρωθεί με την έκδοση των Ειδικών Συστάσεων για την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει κατευθύνσεις σε κάθε κράτος μέλος για την υλοποίηση των ειδικών στόχων του ΕΠΕΣ που σχετίζονται με την ΚΑΠ.

Οι ειδικοί κανονισμοί για:

- Περιφερειακή ανάπτυξη (ΕΤΠΑ), συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg) και του Ταμείου Συνοχής
- Άσυλο, μετανάστευση και ένταξη, Διαχείριση συνόρων και θεωρήσεις, Εσωτερική ασφάλεια (Ταμεία Εσωτερικών Υποθέσεων)
- Κοινωνικές προτεραιότητες, όπως ποιοτική απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική ένταξη (ΕΚΤ)
- Κοινή Αγροτική Πολιτική
- Κοινή Αλιευτική Πολιτική, Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τους Ωκεανούς και πολιτική της Ένωσης για τη ναυτιλία και την υδατοκαλλιέργεια

Το σύνολο των προτάσεων Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι διαθέσιμο στη σχετική ιστοσελίδα της ΕΕ[7].

---

[3] Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Ταμείου για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, τη γεωργία και την ύπαιθρο, την αλιεία και τη θάλασσα, την ευημερία και την ασφάλεια για την περίοδο 2028-2034 και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 και του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2024/2509 («κανονισμός για τα σχέδια ΕΠΕΣ») – Μερική γενική προσέγγιση - Publications Office of the EU

[4] ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση πλαισίου παρακολούθησης των δαπανών και επιδόσεων του προϋπολογισμού και άλλων οριζόντιων κανόνων για τα προγράμματα και τις δραστηριότητες της Ένωσης

[5] Έκθεση χώρας 2026 - Ελλάδα

[6] Σύσταση του Συμβουλίου, της 10ης Ιουλίου 2026, σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας

[7] eu-budget-2028-2034 | legal-documents

1.1 Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ)[8] 2028 – 2034 και η Πολιτική Συνοχής

Στις 16 Ιουλίου 2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τη δέσμη προτάσεών της για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2028–2034 συνολικού ύψους 1,76 τρισ € (σε σταθερές τιμές 2025).

Με τη συμβιβαστική πρόταση της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, που κατατέθηκε στις 11 Ιουνίου 2026, ο συνολικός π/υ του ΠΔΠ 2028 – 2034 ανέρχεται στα 1,73 τρισ. €, παρουσιάζοντας μια μείωση κατά 32,8 δις € (~ 2%) έναντι της αρχικής πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οι πυλώνες του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2028–2034 περιορίζονται σε τέσσερις, έναντι επτά της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Πυλώνας Ι: Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, αλιεία και θαλάσσια πολιτική, ευημερία και ασφάλεια

Πυλώνας ΙΙ: Ανταγωνιστικότητα, ευημερία και ασφάλεια

Πυλώνας ΙΙΙ: Εξωτερική δράση

Πυλώνας ΙV: Διοίκηση

Από αυτούς, ο Πυλώνας Ι υλοποιείται υπό επιμερισμένη διαχείριση, ενώ οι υπόλοιποι τρεις υπό κεντρική, άμεση ή έμμεση, διαχείριση.

Περαιτέρω, την προγραμματική περίοδο 2028 – 2034 στο πλαίσιο του Πυλώνα Ι χρηματοδοτούνται τα Εθνικά & Περιφερειακά Εταιρικά Σχέδια (ΕΠΕΣ), τα οποία, στην περίοδο 2028-2034, αποτελούν το ενιαίο πλαίσιο προγραμματισμού, μέσω του οποίου συντονίζεται η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων σε εθνικό επίπεδο. Μέσω των ΕΠΕΣ υποστηρίζονται παρεμβάσεις, που αφορούν στην Πολιτική Συνοχής, την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ), κατά περίπτωση το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, καθώς και τα ταμεία του τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων (Home Affairs), δηλαδή το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) και το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (BMVI). Το σύνολο των παρεμβάσεων του ΕΠΕΣ χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, τη γεωργία και την ύπαιθρο, την αλιεία και τη θάλασσα, την ευημερία και την ασφάλεια (εφεξής **Ταμείο**).

Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκεται η ευθυγράμμιση των χρηματοδοτικών μέσων με τις εθνικές και ευρωπαϊκές αναπτυξιακές προτεραιότητες, η αποφυγή επικαλύψεων και η ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ των επιμέρους πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Σχέδια αυτά καταρτίζονται και υλοποιούνται σε συνεργασία με τους εταίρους.

Ο ενδεικτικός εθνικός φάκελος για την Ελλάδα, με βάση τη συμβιβαστική πρόταση της Κυπριακής Προεδρίας, ανέρχεται σε περίπου 49,5 δις ευρώ (τρέχουσες τιμές), εκ των οποίων 43,2 δισ. ευρώ

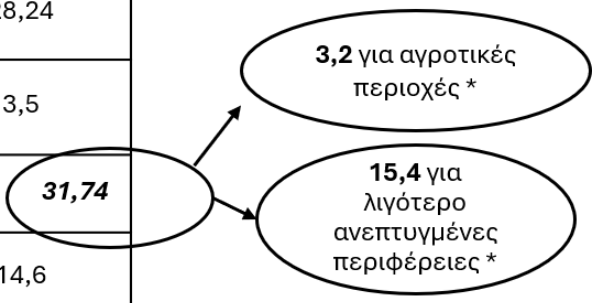
[8] Ένας δυναμικός προϋπολογισμός της ΕΕ για τις προτεραιότητες του μέλλοντος - Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2028-2034 - {SWD(2025) 570 final} - {SWD(2025) 571 final}

προέρχονται από τη γενική κατανομή για την Πολιτική Συνοχής και την Κοινή Αγροτική & Αλιευτική Πολιτική, 3,5 δισ. ευρώ αφορούν στις εσωτερικές υποθέσεις (μετανάστευση, άσυλο, εσωτερική ασφάλεια, κλπ) και 2,8 δισ. ευρώ στο Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα.

Στον πίνακα, που ακολουθεί, περιλαμβάνονται τα προσωρινά στοιχεία του χρηματοδοτικού φακέλου για την Ελλάδα, καθώς και οι ελάχιστες προβλεπόμενες συνεισφορές για τις αγροτικές περιοχές και για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Το ποσό, που αναφέρεται ως «μη κατανεμημένο κονδύλιο» είναι αυτό που, στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, αντιστοιχεί κατά βάση στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων του ΕΣΠΑ 2021-2027 (εξαιρουμένων του Interreg και της ΚΑλΠ) και παρεμβάσεων στις αγροτικές περιοχές.

Πίνακας προσωρινών κατανομών για την Ελλάδα (δις €, σε τρέχουσες τιμές)

Μη κατανεμημένο κονδύλιο	28,24
Ασφάλεια-Μετανάστευση-Σύνορα *	3,5
Μερικό Σύνολο	***31,74***
Κοινή Αγροτική Πολιτική *	14,6
Κοινή Αλιευτική Πολιτική *	0,28
Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο	2,8
Γενικό Σύνολο	***49,43***
Interreg	0,14

*: κατ' ελάχιστο

1.2 Στόχοι πολιτικής του ΕΠΕΣ 2028 – 2034

Στη συμβιβαστική πρόταση της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ για τον Κανονισμό ΕΠΕΣ, προβλέπονται έξι Γενικοί και έξι Ειδικοί Στόχοι, οι οποίοι θα εξυπηρετηθούν από τις πολιτικές που περιλαμβάνονται στο ΕΠΕΣ (άρθρα 2 και 3 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΠΕΣ), στο πλαίσιο του Πυλώνα Ι.

Ι. Γενικοί Στόχοι

1. Στήριξη της υλοποίησης της Ενωσιακής Πολιτικής Συνοχής, με την μείωση των περιφερειακών ανισορροπιών, προώθηση της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης έργων στον τομέα του περιβάλλοντος και των διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα των υποδομών μεταφορών («Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείο Συνοχής»)·

2. Στήριξη της υλοποίησης της Ενωσιακής Πολιτικής Συνοχής με την προώθηση της ποιοτικής απασχόλησης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης («Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο») και κοινωνικά δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα

3. Στήριξη της εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

4. Στήριξη της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής

5. Προστασία και ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου, για την τήρηση των αξιών της Ένωσης

6. Στήριξη της υλοποίησης πολιτικών ασύλου και μετανάστευσης

II. Ειδικοί Στόχοι

1. Στήριξη της βιώσιμης ευημερίας, ανταγωνιστικότητας και συνοχής της Ένωσης σε όλες τις Περιφέρειες

2. Στήριξη των αμυντικών ικανοτήτων, της ανθεκτικότητας, της ετοιμότητας, της πολιτικής προστασίας και της ασφάλειας της Ένωσης σε όλες τις Περιφέρειες

3. Στήριξη των στόχων των επιμέρους Ταμείων, που χρηματοδοτούν τον τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων

4. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της στήριξης των πολιτών και της ενίσχυσης των κοινωνιών της Ένωσης και του κοινωνικού μοντέλου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας

5. Διατήρηση της ποιότητας ζωής στην Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της ανταγωνιστικής, βιώσιμης, ελκυστικής και ανθεκτικής γεωργίας, αλιείας και δασοπονίας

6. Προστασία και ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, της καλής διακυβέρνησης, της ισότητας και του κράτους δικαίου για την προάσπιση των αξιών της Ένωσης

Τα επιμέρους χαρακτηριστικά των ειδικών στόχων αναλύονται στον πίνακα του παραρτήματος Ι.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η διαπραγμάτευση επί του Προϋπολογισμού αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2026 και η διαπραγμάτευση επί του κανονιστικού πλαισίου εντός του 1ου εξαμήνου του 2027.

1.3 Στρατηγικές προτεραιότητες

Τον Ιούνιο 2026 εκδόθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου η Έκθεση της ΕΕ για τα Κράτη Μέλη καθώς και οι Ειδικές ανά Κράτος Συστάσεις (Country Specific Recommendations), που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στο Σχεδιασμό των ΕΠΕΣ, συμπεριλαμβανομένων αυτών, που σχετίζονται με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Οι συστάσεις αυτές αποτελούν το κύριο στοιχείο του πλαισίου πολιτικής αναφοράς (policy reference framework) κάθε χώρας, το οποίο αποτελεί τη βάση για το σχεδιασμό του ΕΠΕΣ και θα ληφθεί υπόψη για την έγκρισή του, σύμφωνα με τις κανονιστικές προβλέψεις.

Άλλα στρατηγικά κείμενα που, σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΠΕΣ, διαμορφώνουν το πλαίσιο πολιτικής αναφοράς κάθε Κράτους Μέλους, είναι το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, το Εθνικό Σχέδιο Αποκατάστασης, οι ειδικές συστάσεις στο πλαίσιο της ΚΑΠ, οι συστάσεις στο

πλαίσιο της Ψηφιακής Δεκαετίας, το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό–Διαρθρωτικό Σχέδιο 2025–2028 (ΜΔΔΣ), η Σύσταση για το Ανθρώπινο Κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η πρωτοβουλία Union of Skills, οι ευρωπαϊκές πολιτικές για την προσιτή και βιώσιμη στέγαση, καθώς και οι στρατηγικές και πολιτικές, που αφορούν στη μετανάστευση, στην ασφάλεια και στην εδαφική ανάπτυξη**,** καθώς και άλλες στρατηγικές σχετικές με τον τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το ΜΔΔΣ, τα στοιχεία της Έκθεσης 2026 για την Ελλάδα και τις σχετικές συστάσεις, καθώς και σχετικές ευρωπαϊκές εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές, ακολουθεί μια σταχυολόγηση στρατηγικών προτεραιοτήτων. Σημειώνεται ότι οι προτεραιότητες αυτές καθώς και οι αντίστοιχες ενδεικτικές παρεμβάσεις, δεν αποτελούν προκαθορισμένες επιλογές αλλά ένα πλαίσιο αναφοράς προς υποστήριξη της διαβούλευσης και της διαμόρφωσης προτάσεων.

1. Θεσμική αποτελεσματικότητα, δημόσια διοίκηση και χρηστή διακυβέρνηση

Οι ενδεικτικές παρεμβάσεις συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και του συντονισμού της δημόσιας διοίκησης, με σαφέστερη κατανομή αρμοδιοτήτων και ενίσχυση των μηχανισμών συντονισμού μεταξύ των επιπέδων διοίκησης,
- πλήρης εφαρμογή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, με αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ κεντρικής διοίκησης, Περιφερειών και Δήμων και σαφή καθορισμό ρόλων και αρμοδιοτήτων,
- ενίσχυση της ικανότητας σχεδιασμού και υλοποίησης δημόσιων επενδύσεων, ιδίως στους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την ωρίμανση, παρακολούθηση και υλοποίηση έργων, ώστε να περιοριστούν καθυστερήσεις και απώλειες διαθέσιμων πόρων,
- περαιτέρω ψηφιοποίηση και διαλειτουργικότητα της δημόσιας διοίκησης, με ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών, διασύνδεση πληροφοριακών συστημάτων και αξιοποίηση δεδομένων για αποτελεσματικότερη παροχή δημόσιων υπηρεσιών,
- απλούστευση και ανασχεδιασμό διοικητικών διαδικασιών για τη μείωση του διοικητικού βάρους σε πολίτες και επιχειρήσεις,
- επιτάχυνση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Δικαιοσύνης, μέσω περαιτέρω ψηφιοποίησης των δικαστικών διαδικασιών, επιτάχυνσης της επίλυσης διαφορών και ενίσχυσης των εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών,
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων συμβάσεων, με περαιτέρω ψηφιοποίηση, ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των αναθετουσών αρχών και βελτίωση της διαφάνειας και του ανταγωνισμού στις διαδικασίες ανάθεσης.

2. Ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα και παραγωγικός μετασχηματισμός

Η ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας επιδιώκεται κυρίως μέσω:

- ενίσχυσης της παραγωγικής και τεχνολογικής αναβάθμισης των βασικών παραγωγικών κλάδων, με έμφαση στη διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης, την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και την εξωστρέφεια,
- μείωσης του διοικητικού και κανονιστικού βάρους για τις επιχειρήσεις, μέσω της απλούστευσης και επιτάχυνσης των διοικητικών διαδικασιών, της βελτίωσης της

περιβαλλοντικής αδειοδότησης και της ενίσχυσης της ποιότητας των επιπτώσεων των κανονιστικών υποχρεώσεων,

- ενίσχυσης του ανταγωνισμού και διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μέσω της άρσης εμποδίων εισόδου και εγκατάστασης στις αγορές προϊόντων και στις επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και της βελτίωσης των συνθηκών για την ανάπτυξη και επέκταση των επιχειρήσεων,
- ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, εξωστρέφειας και χρηματοδοτικής πρόσβασης των ΜΜΕ, μέσω στοχευμένων χρηματοδοτικών και συμβουλευτικών εργαλείων, διευκόλυνσης της πρόσβασης σε εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης και κεφαλαίων ανάπτυξης και ενίσχυσης της διεθνοποίησης, με ιδιαίτερη έμφαση στις επιχειρήσεις εκτός της Αττικής,
- ενίσχυσης της έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογικής διάχυσης, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης και του συντονισμού του εθνικού συστήματος Έρευνας και Καινοτομίας, της διασφάλισης πιο σταθερής και βιώσιμης χρηματοδότησης, της ενίσχυσης των διασυνδέσεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων και της μεταφοράς τεχνολογίας προς τις ΜΜΕ,
- στήριξης νεοφυών και αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων, μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε ιδιωτικά κεφάλαια, της ενίσχυσης των μηχανισμών επιχειρηματικής υποστήριξης, συμβουλευτική καθοδήγηση και τεχνοβλαστοί (mentoring και spin-offs) και της δημιουργίας ευνοϊκότερων συνθηκών για τη μεγέθυνση και διεθνοποίησή τους,
- επιτάχυνσης του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, με την υιοθέτηση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το υπολογιστικό νέφος και η ανάλυση δεδομένων, και την ενίσχυση των σχετικών χρηματοδοτικών και συμβουλευτικών εργαλείων,
- προώθησης της περιφερειακής σύγκλισης, μέσω της ενίσχυσης παραγωγικών επενδύσεων, της διαφοροποίησης της παραγωγικής βάσης και της στοχευμένης στήριξης επιχειρήσεων και οικοσυστημάτων καινοτομίας στις περιφέρειες, με στόχο τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων,
- αναβάθμισης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος, με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού και καλύτερη σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό, τη γαστρονομία και την τοπική παραγωγή καθώς και με ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τουριστικών προορισμών,
- ανάδειξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς ως παραγωγικού και περιφερειακού πόρου, μέσω ψηφιοποίησης, αναβάθμισης πολιτιστικών υποδομών και σύνδεσης πολιτισμού, τουρισμού και δημιουργικών βιομηχανιών,
- βελτίωσης της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και των δημόσιων υποδομών, με στόχο την προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων και την ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής.

3. Πράσινη μετάβαση, ενεργειακή ασφάλεια και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή

Στις ενδεικτικές παρεμβάσεις περιλαμβάνονται:

- ανάπτυξη ΑΠΕ και ενίσχυση της ενεργειακής ευελιξίας, μέσω της ανάπτυξης νέων μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποδομών αποθήκευσης και λύσεων ευελιξίας και διαχείρισης της ζήτησης,
- εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των ενεργειακών δικτύων, με την αναβάθμιση και ψηφιοποίησή τους, την αύξηση της δυναμικότητάς τους και την ολοκλήρωση των ηλεκτρικών διασυνδέσεων, ιδίως των νησιών,

- βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και απανθρακοποίηση της οικονομίας, με έμφαση στην ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, την καθαρή ενέργεια στη βιομηχανία και τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων, σε συνδυασμό με τη δημιουργία κατάλληλων οικονομικών κινήτρων για την ενεργειακή μετάβαση,
- προώθηση βιώσιμων και καθαρών μεταφορών, μέσω της ηλεκτροκίνησης και των υποδομών φόρτισης, της ανάπτυξης και αναβάθμισης σιδηροδρομικών υποδομών, της ενίσχυσης των βιώσιμων δημόσιων μεταφορών και της απανθρακοποίησης των θαλάσσιων μεταφορών,
- ενίσχυση της κλιματικής ανθεκτικότητας και της πρόληψης φυσικών κινδύνων, με την κλιματική θωράκιση κρίσιμων υποδομών και την ενίσχυση της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων από πλημμύρες, πυρκαγιές, ξηρασία και ακραία καιρικά φαινόμενα,
- βιώσιμη και αποδοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων, μέσω της αναβάθμισης των υποδομών ύδρευσης και άρδευσης, της μείωσης των απωλειών, της εξοικονόμησης και επαναχρησιμοποίησης του νερού και της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας απέναντι στη λειψυδρία,
- διασφάλιση κοινωνικά δίκαιης πράσινης μετάβασης, με στοχευμένη στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών, αντιμετώπιση της ενεργειακής και μεταφορικής φτώχειας και αξιοποίηση των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα.

4. Βιώσιμη εδαφική ανάπτυξη και διαχείριση αποβλήτων

Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούν κυρίως στην:

- επικαιροποίηση και ολοκλήρωση των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων, με ολοκληρωμένο σχεδιασμό για τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση και τη χωριστή συλλογή,
- ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων, με έμφαση στην ανακύκλωση, την ανάκτηση και την εκτροπή αποβλήτων από την ταφή,
- ενίσχυση της χωριστής συλλογής και εφαρμογή συστημάτων «πληρώνω όσο πετάω» για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, με στόχο τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων και την αύξηση της ανακύκλωσης,
- ενίσχυση της διοικητικής, τεχνικής και επιχειρησιακής ικανότητας των φορέων διαχείρισης αποβλήτων και των ΟΤΑ, με στοχευμένες παρεμβάσεις στις νησιωτικές περιοχές και αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών κατά τις περιόδους αιχμής του τουρισμού,
- ανάπτυξη ειδικών υποδομών και λύσεων κυκλικής διαχείρισης αποβλήτων για νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές, με έμφαση στην αποδοτικότητα και την ανθεκτικότητα των συστημάτων,
- ενίσχυση δράσεων πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης και κυκλικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων δράσεων ευαισθητοποίησης και αλλαγής συμπεριφοράς πολιτών και επιχειρήσεων,
- ολοκλήρωση της πολεοδομικής μεταρρύθμισης και θέση σε ισχύ των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων, με διεύρυνση της κάλυψης σε ολόκληρη την επικράτεια και σαφή καθορισμό χρήσεων γης και ζωνών προστασίας,
- ολοκλήρωση των απαιτούμενων ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και ενσωμάτωση των απαιτήσεων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και των περιοχών Natura 2000 στον χωρικό σχεδιασμό.

5. Ανθρώπινο κεφάλαιο, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή

Οι παρεμβάσεις αναμένεται να εστιάσουν ιδιαίτερα:

- στην αύξηση της απασχόλησης των νέων και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας,
- στην αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων μέσω προγραμμάτων αναβάθμισης δεξιοτήτων ή και επανειδίκευσης, βασισμένων σε έγκυρα δεδομένα από εθνικά, περιφερειακά και τοπικά συστήματα διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας,
- στην αναβάθμιση των συστημάτων διά βίου μάθησης και στην αύξηση της συμμετοχής σε αυτά ιδιαίτερα των ενηλίκων με χαμηλό υπόβαθρο,
- στην ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης μεταναστών και προσφύγων, ιδίως μέσω της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την αγορά εργασίας,
- στην ενίσχυση της ποιοτικής και προσβάσιμης εκπαίδευσης, της αποτελεσματικότερης σύνδεσης της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών καθώς και της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης για άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
- στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της επάρκειας και της προσβασιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής φροντίδας, καθώς και στην αναβάθμιση και ανάπτυξη ποιοτικών, ολοκληρωμένων και προσβάσιμων κοινωνικών και κοινοτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, με έμφαση στην πρόληψη, την αυτονομία, την ανεξάρτητη διαβίωση, την αποϊδρυματοποίηση και την αντιμετώπιση των αναγκών που συνδέονται με τη δημογραφική γήρανση,
- στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή, μέσω ενεργητικών και ολοκληρωμένων πολιτικών ένταξης στην αγορά εργασίας, της αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής και βασικής υλικής στήριξης, της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά (Child Guarantee), της προώθησης της ανεξάρτητης διαβίωσης και της στήριξης των ευάλωτων ομάδων,
- στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας ως εργαλείων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης, δημιουργίας ποιοτικής απασχόλησης, ανάπτυξης καινοτόμων κοινωνικών και κοινοτικών υπηρεσιών και ενίσχυσης της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

6. Στέγαση και δημογραφικές προκλήσεις

Περιλαμβάνονται κυρίως τα παρακάτω:

- αύξηση της προσφοράς οικονομικά προσιτής, επαρκούς και ποιοτικής κατοικίας και κοινωνικής κατοικίας, με έμφαση σε νέους, οικογένειες και ευάλωτα νοικοκυριά, και αξιοποίηση του υφιστάμενου στεγαστικού αποθέματος,
- αντιμετώπιση των στεγαστικών πιέσεων σε περιοχές υψηλής ζήτησης, με μέτρα ενίσχυσης της διαθέσιμης κατοικίας και βελτίωσης της πρόσβασης στη στέγαση,
- επιτάχυνση της εφαρμογής της εθνικής δημογραφικής πολιτικής και σύνδεσή της με τις στρατηγικές περιφερειακής ανάπτυξης, με στοχευμένες δράσεις για περιοχές με πληθυσμιακή συρρίκνωση και γήρανση,

- στήριξη της οικογένειας και της συμφιλίωσης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής και μακροχρόνιας φροντίδας,
- προσέλκυση, διατήρηση και επαναπατρισμός ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της ελκυστικότητας των περιφερειών, μέσω βελτίωσης των υποδομών και των βασικών υπηρεσιών.

7. Υγεία και ανθεκτικότητα των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης

Οι παρεμβάσεις αναμένεται κυρίως να εστιάσουν στην:

- ενίσχυση και αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας και προληπτικής φροντίδας υγείας, με αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού του προσωπικού ιατρού και του συστήματος παραπομπών, καθώς και ενίσχυση των δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας, ιδίως σε αγροτικές, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές,
- ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού υγείας, μέσω της αντιμετώπισης των ελλείψεων και της άνισης γεωγραφικής κατανομής ιατρών και νοσηλευτών, με δράσεις προσέλκυσης, διατήρησης και κατάλληλης κατανομής του προσωπικού,
- ψηφιακό μετασχηματισμό και διασύνδεση των υπηρεσιών υγείας, μέσω της ανάπτυξης και αξιοποίησης του εθνικού ψηφιακού φακέλου υγείας, της διαλειτουργικότητας των συστημάτων και της αξιοποίησης ψηφιακών και κινητών υπηρεσιών υγείας,
- βελτίωση της πρόσβασης και της οικονομικής προσιτότητας των υπηρεσιών υγείας, με μείωση των ιδιωτικών δαπανών των νοικοκυριών, ενίσχυση της κάλυψης βασικών υπηρεσιών και περιορισμό των ανεκπλήρωτων αναγκών υγείας και των χρόνων αναμονής,
- διασύνδεση υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής και μακροχρόνιας φροντίδας.

8. Πολιτική προστασία, στρατηγική ανθεκτικότητα, ασφάλεια και άμυνα

Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούν κυρίως στην:

- ενίσχυση αμυντικών δυνατοτήτων και υποδομών, με επιτάχυνση των αναγκαίων επενδύσεων και ενίσχυση της εγχώριας αμυντικής και τεχνολογικής βάσης,
- θωράκιση κρίσιμων υποδομών και ενίσχυση της πολιτικής προστασίας, με έμφαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, την ανθεκτικότητα των δικτύων και την επιχειρησιακή ετοιμότητα,
- ενίσχυση ενεργειακής, εφοδιαστικής και οικονομικής ασφάλειας, μέσω διαφοροποίησης πηγών και προμηθευτών, ενίσχυσης στρατηγικών αποθεμάτων και υποδομών και ανάπτυξης μηχανισμών έγκαιρης αντιμετώπισης γεωπολιτικών και υβριδικών κινδύνων.

9. Φορολογία, ιδιωτικό χρέος & δημοσιονομική αποτελεσματικότητα

Οι σχετικές παρεμβάσεις ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

- εκσυγχρονισμό και ψηφιοποίηση της φορολογικής και τελωνειακής διοίκησης, με ενίσχυση των ελέγχων και των συστημάτων συμμόρφωσης και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, καθώς και βελτίωση της προβλεψιμότητας και αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος,
- οριστική διαχείριση του ιδιωτικού χρέους και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, με επιτάχυνση των διαδικασιών ρευστοποίησης, επίλυσης διαφορών και αναγκαστικής εκτέλεσης και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των εξασφαλίσεων,

- ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της χρηματοδότησης της ανάπτυξης, μέσω αποτελεσματικότερου και ανταγωνιστικότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος, εμβάθυνσης των κεφαλαιαγορών και βελτίωσης της πρόσβασης βιώσιμων επιχειρήσεων σε κεφάλαια.

10. Χωρική συνοχή - Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη

Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούν στα εξής:

- ενίσχυση ολοκληρωμένων και τοποκεντρικών (place-based) χωρικών παρεμβάσεων με κεντρικούς στόχους την πραγματική λειτουργική ολοκλήρωση των περιοχών, την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, την παραγωγική βάση, την ποιότητα της απασχόλησης, τη στέγαση, τη συνδεσιμότητα, τη δημογραφική ανθεκτικότητα και τη δυνατότητα των πολιτών —ιδίως των νέων— να παραμένουν στον τόπο τους,
- αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών ανισοτήτων, με ιδιαίτερη στόχευση και ειδικές παρεμβάσεις σε διακριτές λογικές για μητροπολιτικές/λειτουργικές αστικές περιοχές, μικρές και μεσαίες πόλεις, νησιωτικά συστήματα, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, παραμεθόριες περιοχές και ζώνες έντονης δημογραφικής συρρίκνωσης και αντιμετωπίζουν σημαντικούς κινδύνους ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής,
- ενίσχυση της ελκυστικότητας των εδαφών για την υποστήριξη του δικαιώματος παραμονής. Συγκράτηση και προσέλκυση πληθυσμού και ενίσχυση της δυνατότητας των κατοίκων, να παραμένουν και να αναπτύσσουν τη ζωή τους στον τόπο τους, μέσω πρόσβασης σε κατοικία, ποιοτική απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία, φροντίδα, μεταφορές, ψηφιακές υποδομές και κοινωνική ζωή,
- ενίσχυση των λειτουργικών διασυνδέσεων μεταξύ αστικών, αγροτικών και λοιπών περιοχών, με αξιοποίηση συμπληρωματικοτήτων σε επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας, υπηρεσιών, αγοράς εργασίας, υποδομών και κοινωνικών δικτύων, πέρα από τα διοικητικά όρια των περιοχών,
- ενίσχυση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της συμμετοχής των περιφερειακών και τοπικών αρχών στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των χωρικών παρεμβάσεων, με καλύτερο συντονισμό μεταξύ εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου,
- αξιοποίηση των πολλαπλών χρηματοδοτικών μέσων και τομεακών πολιτικών, ώστε οι παρεμβάσεις να αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα τις πολλές και αλληλοσυνδεόμενες προκλήσεις κάθε περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες προτεραιότητες και πολιτικές σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, και στήριξη μακροχρόνιων στρατηγικών που θα παρέχουν τη δυνατότητα μετατροπής του τοπικού σχεδιασμού σε ολοκληρωμένο και ώριμο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο,
- ενίσχυση στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, εδαφικής δίκαιης μετάβασης, συμπεριλαμβανομένων στρατηγικών για την απανθρακοποίηση που αναπτύσσονται με τη στήριξη ενωσιακών μέσων κατά την περίοδο 2021-2027.

2 ΤΟ ΥΠΟ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Τα κύρια σημεία των σχεδίων των νέων Κανονισμών και οι βασικές διαφορές με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο

Παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά μερικές βασικές προβλέψεις του προτεινόμενου κανονιστικού πλαισίου που διέπει το Εθνικό και Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο (ΕΠΕΣ) 2028-2034, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί στη συμβιβαστική πρόταση της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ:

Στρατηγική συνάφεια

Για την προγραμματική περίοδο 2028–2034, το ΕΠΕΣ απαιτείται να συνάδει με τα κείμενα που αποτελούν το Πλαίσιο Πολιτικής Αναφοράς (policy reference framework), το οποίο παρουσιάζεται στην ενότητα 1.3 ανωτέρω.

Υποχρεωτικές συνεισφορές

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο προβλέπει την υποχρεωτική συνεισφορά πόρων του ΕΠΕΣ κάθε Κράτους Μέλους για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων πολιτικής. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι:

- τουλάχιστον το 43% των πόρων θα συμβάλλει στην επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων της Ένωσης, εξαιρουμένων των μέτρων που συμβάλλουν στην άμυνα και την ασφάλεια,
- τουλάχιστον το 14% των πόρων, εξαιρουμένων των ποσών για τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο της ΚΑΠ και της ΚΑΛΠ, καθώς και της χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Κοινωνικού Ταμείου για Κλίμα (ΚΚΤ), θα διατεθούν για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων της Ένωσης. Ειδικότερα, το πλαίσιο της κοινωνικής συνεισφοράς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κατηγορίες του Παραρτήματος VI του Κανονισμού ΕΠΕΣ, οι οποίες αφορούν στην κοινωνική ένταξη, στην επισιτιστική ή/και βασική υλική βοήθεια, στην αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και στην εφαρμογή της Εγγύησης για το Παιδί, καθώς και στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και στην εφαρμογή της Εγγύησης για τη Νεολαία,
- τουλάχιστον το 10% των πόρων, εξαιρουμένων των ποσών για παρεμβάσεις στο πλαίσιο της ΚΑΠ και της ΚΑΛΠ, καθώς και της χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ΚΚΤ, θα διατεθεί στις αγροτικές περιοχές («αγροτικός στόχος – rural target»),
- τουλάχιστον 15,4 δις € θα κατευθυνθούν προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της χώρας.

Οριζόντιες αρχές

Κατά το σχεδιασμό του ΕΠΕΣ διασφαλίζεται η τήρηση των παρακάτω οριζόντιων αρχών:

- Μη πρόκληση σημαντικής βλάβης

Οι δράσεις που θα υπαχθούν στο ΕΠΕΣ πρέπει να ικανοποιούν την αρχή της Μη Πρόκλησης Σημαντικής Βλάβης (DNSH- Do No Significant Harm)[9]

- Σεβασμός των αρχών του Κράτους Δικαίου

Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ υλοποιείται σε περιβάλλον στο οποίο τηρούνται οι αρχές του κράτους δικαίου καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠΕΣ.

- Σεβασμός των δικαιωμάτων, ελευθεριών και αρχών του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κάθε κράτος διασφαλίζει ότι τα έργα και οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο ΕΠΕΣ σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών. Προς τούτο, υποχρεούται να διαθέτει και να διατηρεί αποτελεσματικούς μηχανισμούς, τους οποίους πρέπει να περιγράφει κατά την υποβολή του ΕΠΕΣ, οι οποίοι διασφαλίζουν ότι, όλα τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο συμμορφώνονται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

- Ισότητα των φύλων

Ενσωματώνεται σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού και της υλοποίησης, προωθώντας την ισόρροπη εκπροσώπηση και καταπολεμώντας τις σχετικές διακρίσεις.

Πλαίσιο επιδόσεων

Θεσμοθετείται Κανονισμός Επιδόσεων, ο οποίος εφαρμόζεται στο σύνολο του ενωσιακού προϋπολογισμού, όπου καθορίζονται τα πεδία παρέμβασης, οι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, οι στόχοι, τα ορόσημα και οι βασικές απαιτήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης. Τα ορόσημα αποτελούν ποιοτικά και αντικειμενικά επαληθεύσιμα επιτεύγματα, ενώ οι στόχοι αποτυπώνουν ποσοτικά επιτεύγματα. Οι δείκτες αποτελεσμάτων χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση των άμεσων επιπτώσεων των μέτρων και δεν συνδέονται κατ' αρχήν με τις πληρωμές.

Διάρθρωση ΕΠΕΣ

Σύμφωνα με τις κανονιστικές προβλέψεις, κάθε κράτος μέλος σχεδιάζει και υποβάλλει προς έγκριση στις υπηρεσίες της ΕΕ ένα ενιαίο ΕΠΕΣ.

Το ΕΠΕΣ διαμορφώνεται με βάση τις εθνικές, τομεακές, περιφερειακές και εδαφικές προτεραιότητες, την κατανομή αρμοδιοτήτων και την ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής, διασφαλίζοντας την περιφερειακή και εδαφική διάσταση, τη συμμετοχή των αρμόδιων φορέων και τη δυνατότητα παρακολούθησης πόρων και αποτελεσμάτων στο κατάλληλο χωρικό επίπεδο.

Το ΕΠΕΣ 2028-2034 διαρθρώνεται σε Κεφάλαια (Chapters), τα οποία αποτελούν τις βασικές ενότητες προγραμματισμού, οργάνωσης και παρακολούθησης των μεταρρυθμίσεων, επενδύσεων και παρεμβάσεων βάσει εκροών που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Σχεδίου. Τα Κεφάλαια περιλαμβάνουν επιμέρους Μέτρα (Measures), τα οποία δύνανται να περιλαμβάνουν μία ή περισσότερες επιμέρους δραστηριότητες (Activities).

Κάθε Κεφάλαιο μπορεί να αφορά σε συγκεκριμένο τομέα πολιτικής, αναπτυξιακή πρόκληση,

[9] Βρίσκονται υπό εκπόνηση σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

γεωγραφική περιοχή ή σε συνδυασμό αυτών. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να σχεδιάσει τα σχετικά κεφάλαια με όποιο τρόπο επιθυμεί, υπό την προϋπόθεση, ότι καλύπτει τις επιμέρους κανονιστικές απαιτήσεις.

Κατηγορίες Μέτρων

Κάθε Μέτρο αποτελεί αυτοτελή μονάδα σχεδιασμού και πρέπει να αντιστοιχεί αποκλειστικά σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες: α) μεταρρύθμιση, β) επένδυση ή γ) παρέμβαση βάσει εκροών (output-based intervention). Οι παρεμβάσεις βάσει εκροών αφορούν κυρίως στην ΚΑΠ, στην αλιεία και σε ειδικές παρεμβάσεις του τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων, σύμφωνα με το εκάστοτε εφαρμοζόμενο κανονιστικό πλαίσιο. **Ένα Μέτρο δεν μπορεί να συνδυάζει περισσότερες από μία κατηγορίες.** Όταν μία παρέμβαση απαιτεί τόσο μεταρρύθμιση όσο και επενδυτική στήριξη, οι συνιστώσες αυτές αποτυπώνονται ως διακριτά Μέτρα.

Πεδία παρέμβασης και υποχρεωτική συνεισφορά

Κάθε Μέτρο θα αντιστοιχιστεί σε ένα ή περισσότερα πεδία παρέμβασης του Κανονισμού Επιδόσεων. Η επιλογή τους θα καθορίζει τους εφαρμοζόμενους κοινωνικούς, κλιματικούς και περιβαλλοντικούς συντελεστές για τον υπολογισμό των υποχρεωτικών συνεισφορών, καθώς και τους σχετικούς δείκτες. Όταν ένα μέτρο περιλαμβάνει διακριτές δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε διαφορετικά πεδία παρέμβασης, θα απαιτείται κατανομή της χρηματοδότησης ανά δραστηριότητα.

Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη

Το ΕΠΕΣ απαιτείται να συμβάλλει αποτελεσματικά στην προώθηση της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης σε πόλεις, αστικές, απομακρυσμένες, αγροτικές και παράκτιες περιοχές, της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (συμπεριλαμβανομένου του LEADER) ή άλλων εδαφικών εργαλείων, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών δίκαιης μετάβασης και έξυπνης εξειδίκευσης.

Η υποστήριξη για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη θα βασίζεται είτε σε υφιστάμενες στρατηγικές (πχ ΟΧΕ/ ΒΑΑ), με την κατάλληλη επικαιροποίηση και προσαρμογή, προκειμένου να ληφθούν υπόψη νέες προτεραιότητες (πχ. η πραγματική λειτουργική ολοκλήρωση των περιοχών, η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, η παραγωγική βάση, η ποιότητα της απασχόλησης, η στέγαση, η συνδεσιμότητα, η δημογραφική ανθεκτικότητα και η δυνατότητα των πολιτών —ιδίως των νέων— να παραμένουν στον τόπο τους), είτε σε νέες στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, μεταξύ άλλων μέσω στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των κοινοτήτων ή μέσω στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, με επίκεντρο τις αστικές περιοχές, τις αγροτικές περιοχές, τα νησιά, τις παράκτιες περιοχές ή οποιαδήποτε κατάλληλη εδαφική περιοχή, λαμβάνοντας υπόψη την προσέγγιση με βάση τον τόπο (place-based approach), καθώς και τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης ή εδαφικής δίκαιης μετάβασης.

Στο ΕΠΕΣ θα πρέπει να καθοριστούν αντίστοιχα ορόσημα και στόχοι.

Εκταμιεύσεις

Οι εκταμιεύσεις προς τη χώρα συναρτώνται πλέον με την επίτευξη των οροσήμων και στόχων ή, για τις ειδικές παρεμβάσεις βάσει εκροών, με τον αριθμό των εκροών που έχουν επιτευχθεί. Σε

κάθε ορόσημο ή στόχο θα αντιστοιχεί προκαθορισμένη αξία πληρωμής (pay-out value). Σε περίπτωση απόκλισης, οι πληρωμές μπορεί να αναστέλλονται ή να υπόκεινται σε δημοσιονομικές διορθώσεις.

Για την επαλήθευση από τη Διαχειριστική Αρχή της επίτευξης κάθε οροσήμου, στόχου ή παρέμβασης βάσει εκροών, απαιτείται ο προσδιορισμός αξιόπιστων πηγών επαλήθευσης (verification mechanism). Ενδεικτικά αποδεικτικά στοιχεία αποτελούν δημοσιευμένες νομικές πράξεις, υπογεγραμμένες συμβάσεις, πιστοποιητικά ολοκλήρωσης, τεχνικές εκθέσεις, στοιχεία πληροφοριακών συστημάτων και επίσημες στατιστικές. Η απλή δήλωση του φορέα υλοποίησης δεν επαρκεί όταν δεν συνοδεύεται από αξιόπιστη διαδρομή ελέγχου.

Κανόνας αυτόματης αποδέσμευσης N+1

Ο κανόνας αυτόματης αποδέσμευσης τροποποιείται ουσιαστικά. Η απορρόφηση των χρηματοδοτικών δεσμεύσεων του κάθε έτους σε επίπεδο ΕΠΕΣ πρέπει να **ολοκληρώνεται έως το τέλος του επόμενου έτους (N+1)**, σε αντίθεση με τον κανόνα N+3 που ισχύει στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Επιπλέον, σημειώνεται ότι το προβλεπόμενο ετήσιο προφίλ των χρηματοδοτικών δεσμεύσεων είναι εμπροσθοβαρές, σε αντίθεση με αυτό της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Τεχνική βοήθεια

Προβλέπονται πόροι ύψους 3,5% επί του χρηματοδοτικού φακέλου του ΕΠΕΣ για τη χρηματοδότηση δράσεων Τεχνικής Βοήθειας. Στην περίπτωση του Interreg, το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 8% ή 10% για διασυνοριακές συνεργασίες με κράτη εκτός ΕΕ.

Έναρξη υλοποίησης των Μέτρων

Κατά κανόνα, επιλέξιμα είναι Μέτρα, η υλοποίηση των οποίων αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 2028. Προπαρασκευαστικές διαδικασίες μπορούν να προηγηθούν, εφόσον οι σχετικές δαπάνες δεν περιλαμβάνονται στο εκτιμώμενο κόστος του μέτρου και οι ενέργειες αυτές δεν αποτελούν χρηματοδοτούμενα ορόσημα ή στόχους. Ειδικότερες προβλέψεις για τα τμηματοποιημένα έργα αναφέρονται στην ενότητα 4.9 του Μέρους Β’ κατωτέρω.

Πρόσθετος χαρακτήρας και συμπληρωματικότητα

Η ενωσιακή χρηματοδότηση πρέπει να είναι πρόσθετη προς την εθνική δημόσια χρηματοδότηση. Κατά κανόνα δεν χρηματοδοτούνται πάγιες λειτουργικές δαπάνες ή η συνήθης συντήρηση υποδομών. Οι φορείς πρέπει, επίσης, να προσδιορίζουν τη σχέση των προτάσεών τους με άλλα ενωσιακά και εθνικά μέσα και τον τρόπο αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.

Ποσό ευελιξίας

Προβλέπεται ποσό ευελιξίας, που αντιστοιχεί στο 25% της συνολικής χρηματοδοτικής συνεισφοράς της ΕΕ προς το ΕΠΕΣ κάθε κράτους μέλους, για τον επαναπροσδιορισμό της στρατηγικής μετά την ενδιάμεση επανεξέταση του ΕΠΕΣ καθώς και για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων (κρίσεων).

Έγκριση, αναθεώρηση και ενδιάμεση επανεξέταση του ΕΠΕΣ

Το ΕΠΕΣ εγκρίνεται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν θετικής εισήγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το ΕΠΕΣ ή επιμέρους κεφάλαιά του μπορούν να αναθεωρούνται με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εφόσον δεν τροποποιούνται η συνολική Ενωσιακή συμμετοχή ή ο κατάλογος των Μέτρων. Σε αντίθετη περίπτωση, απαιτείται σχετική έγκριση του Συμβουλίου. Για ήσσονος σημασίας αλλαγές δεν απαιτείται κάποια εγκριτική απόφαση.

Στο μέσο της περιόδου, προβλέπεται η ενδιάμεση επανεξέταση του ΕΠΕΣ, η οποία θα οδηγήσει σε πρόταση αναθεώρησής του, με κατανομή του ποσού ευελιξίας σε πρόσθετα ή σε αναθεωρημένα Μέτρα. Η πρόταση αναθεώρησης σε συνέχεια της ενδιάμεσης επανεξέτασης θα πρέπει να υποβληθεί έως τον Ιούνιο του 2031.

Κατηγορίες περιφερειών

Η Πολιτική Συνοχής στο πλαίσιο του Πυλώνα Ι εξακολουθεί να επενδύει σε όλες τις Περιφέρειες, λαμβάνοντας πάντα ως βάση τις 3 κατηγορίες περιφερειών:

- Λιγότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ <75% του μέσου όρου της ΕΕ),
- Περιφέρειες σε μετάβαση (κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 100% του μέσου όρου της ΕΕ) και
- Περισσότερο ανεπτυγμένες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ > 100% του μέσου όρου της ΕΕ).

Με βάση την παραπάνω κατηγοριοποίηση και τα επίσημα περιφερειακά στοιχεία των ετών 2021-2023, στην Ελλάδα η Περιφέρεια Αττικής συμπεριλαμβάνεται στις Περιφέρειες σε μετάβαση, ενώ οι υπόλοιπες δώδεκα στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Περιφέρειες.

Εθνική συγχρηματοδότηση

Ανάλογα με την κατηγορία των περιφερειών, η εθνική συμμετοχή[10] στο εκτιμώμενο κόστος ενός Μέτρου διαμορφώνεται κατ' ελάχιστον σε :

- 15% για λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες
- 40% για περιφέρειες σε μετάβαση
- 60% για περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες

Στην περίπτωση του Interreg, η εθνική συμμετοχή είναι κατ' ελάχιστον 20%.

3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Οι απαιτούμενες ενέργειες για την οργάνωση της κατάρτισης του αναπτυξιακού προγραμματισμού στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής από τους αποδέκτες της παρούσας εγκυκλίου είναι οι ακόλουθες :

- Σύσταση και ενεργοποίηση των οργάνων αναπτυξιακού σχεδιασμού,

[10] Στην νέα προγραμματική περίοδο, η εθνική συμμετοχή είναι το άθροισμα της δημόσιας δαπάνης και της ιδωτικής συμμετοχής.

- Οργάνωση της διαβούλευσης σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο και επεξεργασία προτάσεων σχεδιασμού (μελέτες, συνέδρια, ημερίδες),
- Διαμόρφωση και κατάθεση των πρώτων συνοπτικών θέσεων, στη βάση των κατευθύνσεων του παρόντος εγγράφου.

3.1 Διαδικασία κατάρτισης

Για τον συντονισμό του σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028 – 2034 εκ μέρους της ΓΓ ΕΣΠΑ πραγματοποιήθηκαν ή προετοιμάζονται οι παρακάτω ενέργειες:

- Ημερίδα Διαβούλευσης

Πραγματοποιήθηκε στις 9 Ιουλίου 2026 Ημερίδα Διαβούλευσης για την Πολιτική Συνοχής στο ΕΠΕΣ 2028 -2034 στο Ωδείο Αθηνών, με ευρεία συμμετοχή φορέων και την κατάθεση σχετικών προτάσεων.

- Μελέτη ΟΟΣΑ

Ανατέθηκε στον ΟΟΣΑ η εκπόνηση μελέτης με θέμα «Προς μία στρατηγική περιφερειακού μετασχηματισμού για την Ελλάδα μετά το 2027». Στόχος της μελέτης είναι, αφού διαπιστώσει τα πλεονεκτήματα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Περιφερειών, να προτείνει το σχεδιασμό πολιτικών που αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες και τις προκλήσεις και προωθούν τις επενδυτικές στρατηγικές και την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Η μελέτη, σημαντικά παραδοτέα της οποίας θα ολοκληρωθούν εντός του έτους, αναμένεται να τροφοδοτήσει το στρατηγικό σχεδιασμό της Πολιτικής Συνοχής στο ΕΠΕΣ 2028 – 2034.

- Επικαιροποίηση της ιστοσελίδας espa.gr

Επικαιροποιείται το περιεχόμενο στην ιστοσελίδα του ΕΣΠΑ 2021 – 2027 (https://www.espa.gr/el/Pages/cohesion_2028-2034.aspx), με ενημερωτικό υλικό σχετικά με την Πολιτική Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028 – 2034, το κανονιστικό πλαίσιο που το διέπει καθώς και την πρόοδο του σχεδιασμού.

- ΔΙΑΥΛΟΣ

Για την υποστήριξη της διαβούλευσης με τους εθνικούς και περιφερειακούς φορείς καθώς και τους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους, θα δημιουργηθεί κατάλληλος χώρος στην πλατφόρμα «ΔΙΑΥΛΟΣ».

- Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας Σχεδιασμού

Η **Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας Σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ**, η οποία θα συσταθεί στο πλαίσιο της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ, αποτελείται από ανώτερα υπηρεσιακά στελέχη της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ) και της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΥΣΤΑΑ). Η συγκρότηση της Ομάδας Εργασίας γίνεται με σχετική απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Με την ίδια απόφαση εξειδικεύεται το αντικείμενο του έργου της Ομάδας, της λειτουργίας, το πλήθος και η σύνθεση των μελών της, η διάρκεια λειτουργίας της καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

- Θεματικές Ομάδες Εργασίας

Θα δημιουργηθούν εστιασμένες **θεματικές ομάδες εργασίας** υπό το συντονισμό της ΕΥΣΣ/ΕΑΣ, οι οποίες θα εξετάσουν ειδικότερα θέματα, στο πλαίσιο των κανονιστικών προβλέψεων για τους ειδικούς στόχους.

Περαιτέρω, **στα Υπουργεία και στις Περιφέρειες** ορίζονται σημεία επαφής και Ομάδες Σχεδιασμού, τομεακές ή περιφερειακές αντίστοιχα, που συνεισφέρουν, κατά λόγο αρμοδιότητας, στην όλη διαδικασία σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028 - 2034.

Στις Ομάδες Σχεδιασμού των Υπουργείων κρίνεται σκόπιμο να συμμετέχουν μεταξύ άλλων εκπρόσωποι των οικείων Επιτελικών Δομών ΕΣΠΑ και των Διαχειριστικών Αρχών των τομεακών Προγραμμάτων 2021 – 2027. Αντιστοίχως, στις Ομάδες Σχεδιασμού των Περιφερειών συμμετέχουν εκπρόσωποι των οικείων Διαχειριστικών Αρχών των Περιφερειακών Προγραμμάτων 2021 – 2027.

Δύναται να αξιοποιηθούν οι Ομάδες Εργασίας ανά Υπουργείο, που έχουν ήδη συσταθεί κατόπιν αιτήματος της Αντιπροεδρίας της Κυβέρνησης στο πλαίσιο της Διυπουργικής Επιτροπής για τη Διαπραγμάτευση του ΠΔΠ 2028 – 2034, με την κατάλληλη συμπλήρωση της σύνθεσής τους σύμφωνα με τα ανωτέρω.

3.2 Οδικός Χάρτης

Με βάση τις κανονιστικές προβλέψεις, το πλάνο των επόμενων ενεργειών της χώρας διαμορφώνεται ως εξής:

- **03/06/2026**: Δημοσίευση έκθεσης 2026 και ειδικών ανά χώρα συστάσεων από την ΕΕ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
- **Οκτώβριος 2026**: Συγκρότηση Ομάδων Σχεδιασμού από Υπουργεία και Περιφέρειες
- **Οκτώβριος 2026**: Έκδοση ΥΑ συγκρότησης της Διυπηρεσιακής Ομάδας Εργασίας Σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ
- **20 Νοεμβρίου 2026:** Υποβολή προτάσεων από τους αρμόδιους φορείς στη ΓΓ ΕΣΠΑ σε συνέχεια της παρούσας, κατόπιν αξιοποίησης, κατά περίπτωση, στοιχείων των Κειμένων Πολιτικής που έχουν ήδη εκπονηθεί.
- **Έως Δεκέμβριο 2026**: Αποστολή αναλυτικότερων τεχνικών κατευθύνσεων της ΓΓ ΕΣΠΑ προς τους φορείς για την κατάρτιση εξειδικευμένων προτάσεων, στη βάση των απαιτήσεων και των παραρτημάτων των κανονισμών που διέπουν το ΕΠΕΣ, όπως θα έχουν διαμορφωθεί.
- **Ιούνιος 2027:** Άτυπη υποβολή ΕΠΕΣ από τη χώρα στην ΕΕ για διαβούλευση, αμέσως μετά την έγκρισή του από το Υπουργικό Συμβούλιο.
- **Ιανουάριος 2028**: Επίσημη υποβολή ΕΠΕΣ από τη χώρα στην ΕΕ
- **Μάρτιος 2028**: έγκριση του ΕΠΕΣ από την Ε. Επιτροπή σε συνέχεια των άτυπων διαβουλεύσεων
- **Μάιος 2028**: έγκριση του ΕΠΕΣ από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Ο σχεδιασμός της Πολιτικής Συνοχής στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028-2034 συναρτάται με το χρόνο έγκρισης των πόρων και των Κανονισμών από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα. Ωστόσο, στην πρόταση του Κανονισμού ΕΠΕΣ προβλέπεται δεσμευτική προθεσμία για την υποβολή του ΕΠΕΣ 2028-2034 (1/2028), ενώ οποιαδήποτε καθυστέρηση στην έγκρισή του από το Συμβούλιο μπορεί να έχει επιπτώσεις σε διάφορα επίπεδα, μεταξύ άλλων και στην προβλεπόμενη προχρηματοδότηση.

ΜΕΡΟΣ Β’

Περιεχόμενο προτάσεων φορέων για τη διαμόρφωση του ΕΠΕΣ 2028 – 2034 στον τομέα της Πολιτικής Συνοχής

Οι προτάσεις των αρμόδιων φορέων, που θα αποτυπωθούν κατά τη συμπλήρωση του συνημμένου υποδείγματος, θα αποτελέσουν τα βασικά στοιχεία επεξεργασίας για τη διαμόρφωση των εθνικών στόχων πολιτικής και το πλέγμα των σχετικών παρεμβάσεων στον τομέα της Πολιτικής Συνοχής για τη νέα προγραμματική περίοδο 2028 – 2034, όπως αυτές θα αποτυπωθούν στο ΕΠΕΣ. Οι προτάσεις αποτελούνται από τις **στρατηγικές επιλογές** του φορέα για την αντιμετώπιση διαπιστωμένων προκλήσεων/αναγκών, καθώς και από τις επιμέρους **παρεμβάσεις** για την υλοποίηση κάθε στρατηγικής επιλογής.

Σε συνέχεια της επεξεργασίας των αρχικών προτάσεων των φορέων, άλλων εισροών σε εθνικό επίπεδο, όπως των προκαταρκτικών αποτελεσμάτων της μελέτης του ΟΟΣΑ «Προς μία στρατηγική περιφερειακού μετασχηματισμού για την Ελλάδα μετά το 2027» και των αποτελεσμάτων τοπικών ή θεματικών διαβουλεύσεων, καθώς και σχετικών αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο, θα ζητηθεί από τους φορείς η κατάρτιση εξειδικευμένων προτάσεων. Συγκεκριμένα, οι φορείς θα κληθούν να εξειδικεύσουν περαιτέρω το σύνολο ή μέρος των παρεμβάσεων που θα προτείνουν στην παρούσα φάση, σύμφωνα με την κωδικοποίηση που προβλέπεται για τα Μέτρα του ΕΠΕΣ. Για το σκοπό αυτό, θα ακολουθήσουν αναλυτικότερες οδηγίες της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ προς τους φορείς, καθώς και τεχνικές συναντήσεις, για θέματα που θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον προσδιορισμό στόχων & οροσήμων, την κοστολόγηση των δράσεων, τους δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, τις αρχές διαχωρισμού των παρεμβάσεων μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου κ.ά.

Για τη διευκόλυνση στην επεξεργασία και την αξιοποίηση των προτάσεων, οι φορείς παρακαλούνται να συμπληρώσουν τον συνημμένο πίνακα «*Υπόδειγμα Πρότασης.xlsx*», τηρώντας τις σχετικές προδιαγραφές της κάθε ενότητας που ακολουθούν. Στο Παράρτημα ΙΙ παρέχεται Πίνακας Αυτοαξιολόγησης Προτάσεων, ως **προαιρετικό** εργαλείο ελέγχου πληρότητας, για την υποβοήθηση των φορέων κατά τη συμπλήρωση των υποδειγμάτων.

Η αποστολή των απαντήσεων (αρχείο excel) θα γίνει στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις eyss@minfin.gr και eyss@mou.gr **έως τις 20 Νοεμβρίου 2026**. (πληροφορίες: Γραφείο Προϊσταμένης, 210 3726005)

Για τη συμπλήρωση του υποδείγματος, οι φορείς μπορούν, κατά περίπτωση, να αξιοποιήσουν στοιχεία των Κειμένων Πολιτικής που έχουν εκπονήσει, σε συνέχεια σχετικού αιτήματος της Αντιπροεδρίας της Κυβέρνησης, στο πλαίσιο της Διυπουργικής Επιτροπής για τη Διαπραγμάτευση του ΠΔΠ 2028 – 2034.

ΠΡΟΤΑΣΗ (ΦΟΡΕΑ) …… ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ……Ή ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ……

1 Γενικά

Για τη διασφάλιση της συνεκτικής, τεκμηριωμένης και συγκρίσιμης αποτύπωσης των προτάσεων των φορέων για την Πολιτική Συνοχής στο ΕΠΕΣ, ακολουθείται η παρακάτω τυποποιημένη μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία συνδυάζει στοιχεία τεκμηρίωσης αναγκών, αποτίμησης ωριμότητας και ιεράρχησης προτεραιοτήτων.

Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της ποιότητας του στρατηγικού σχεδιασμού, στη σαφή σύνδεση των παρεμβάσεων με τους Γενικούς και Ειδικούς Στόχους του ΕΠΕΣ, καθώς και στη διαμόρφωση ενός συνεκτικού και ιεραρχημένου πλαισίου τομεακής/περιφερειακής πολιτικής, σύμφωνα με τη λογική του ΕΠΕΣ και του πλαισίου επίδοσης του ΠΔΠ 2028–2034.

Το προς συμπλήρωση αρχείο ***«Υπόδειγμα Πρότασης»*** περιλαμβάνει τα κάτωθι φύλλα εργασίας:

1. Γενικά Στοιχεία:
   - καταγράφεται ο φορέας υποβολής και η ημερομηνία υποβολής,
   - τα στοιχεία επικοινωνίας των υπευθύνων επικοινωνίας, καθώς και
   - κατάλογος με σχετικές στρατηγικές /πλαίσια, όπου συμπληρώνονται ο τίτλος της στρατηγικής, το επίπεδο εφαρμογής της (ευρωπαϊκό/εθνικό/περιφερειακό), η τρέχουσα κατάστασή της (υπό διαμόρφωση / σε εφαρμογή), και σχετικός σύνδεσμος, αν υπάρχει. Σε περίπτωση που η στρατηγική είναι υπό διαμόρφωση, συμπληρώνεται στις παρατηρήσεις ο εκτιμώμενος χρόνος ολοκλήρωσης.
2. Στρατηγικές Επιλογές: Αποτυπώνονται οι στρατηγικές επιλογές (σε εθνικό/ περιφερειακό επίπεδο) του φορέα για την αντιμετώπιση διαπιστωμένων προκλήσεων και αναγκών (τομεακού ή ολοκληρωμένου χαρακτήρα), καθώς και η στρατηγική τους συνάφεια με το Πλαίσιο Αναφοράς Πολιτικής (βλ. ενότητα 2 κατωτέρω)
3. Παρεμβάσεις: Γίνεται αναλυτική καταγραφή των χαρακτηριστικών των προτεινόμενων παρεμβάσεων, μέσω των οποίων υλοποιούνται οι στρατηγικές επιλογές του φορέα (βλ. ενότητα 3 κατωτέρω)
4. Γενικοί Στόχοι: Βοηθητικός πίνακας με τη λίστα των γενικών στόχων του Κανονισμού ΕΠΕΣ
5. Ειδικοί Στόχοι: Βοηθητικός πίνακας με τη λίστα των ειδικών στόχων του Κανονισμού ΕΠΕΣ
6. Ειδικές Συστάσεις: Βοηθητικός πίνακας με ενδεικτική κωδικοποίηση των Ειδικών Συστάσεων για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς και ενδεικτική αντιστοίχισή τους με ειδικούς υποστόχους του ΕΠΕΣ.

Στα πεδία όπου απαιτείται λεκτική περιγραφή, το σχετικά κείμενο να περιλαμβάνει έως 1.500 χαρακτήρες.

2 Φύλλο εργασίας «2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ»: Προσδιορισμός προκλήσεων/ αναγκών και στρατηγική συνάφεια των επιλογών

Η αποτύπωση των Στρατηγικών Επιλογών του φορέα γίνεται στο φύλλο εργασίας «2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ». Για κάθε Στρατηγική Επιλογή θα πρέπει να αποτυπώνεται η ανάγκη / πρόκληση την

οποία καλείται να αντιμετωπίσει, καθώς και η στρατηγική της συνάφεια με το Πλαίσιο Πολιτικής Αναφοράς (Policy Reference Framework).

2.1 Κύριες ανάγκες & προκλήσεις

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται συνοπτικά οι βασικότερες ανάγκες και οι προκλήσεις του φορέα και τα πεδία στα οποία παρουσιάζεται υστέρηση με βάση τα πρόσφατα δεδομένα σε ευρωπαϊκό, εθνικό / περιφερειακό επίπεδο, με έμφαση στις βασικές αδυναμίες, ελλείψεις, ανισότητες ή θεσμικά και λειτουργικά κενά. Επιπρόσθετα, περιγράφονται συνοπτικά τα δυνατά σημεία του τομέα πολιτικής ή της Περιφέρειας που μπορούν να αποτελέσουν συγκριτικό πλεονέκτημα και κινητήριο μοχλό. Η περιγραφή τεκμηριώνεται με διαθέσιμα επίσημα στοιχεία (στατιστικά δεδομένα, αξιολογήσεις, μελέτες, εκθέσεις ευρωπαϊκών ή εθνικών θεσμών).

Επισημάνονται τυχόν χωρικές διαφοροποιήσεις ή ιδιαίτερες ανάγκες νησιωτικών, ορεινών, αγροτικών, παραμεθόριων ή άλλων περιοχών.

Κάθε πρόκληση / ανάγκη θα αποτυπώνεται σε μια γραμμή του πίνακα.

Στο πεδίο 2 συμπληρώνεται ο τίτλος που συνοψίζει την εκάστοτε πρόκληση / ανάγκη. Στο πεδίο 3 καταγράφεται η αντίστοιχη τεκμηρίωση βάσει των ανωτέρω.

2.2 Διαπιστώσεις και διδάγματα

Στην ενότητα αυτή καταγράφονται συνοπτικά τα προβλήματα, εμπόδια ή/και αστοχίες (διαρθρωτικές αδυναμίες, διοικητικά, θεσμικά, χρηματοδοτικά ή επιχειρησιακά εμπόδια), που παρουσιάστηκαν και αποτέλεσαν ανασχετικούς παράγοντες για την ομαλή και έγκαιρη υλοποίηση και επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων του φορέα κατά το παρελθόν, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισής τους, όπου εφαρμόστηκαν. *(πεδίο 4*)

2.3 Κύριες στρατηγικές επιλογές του φορέα

Σε συνέχεια των αναγκών και των προκλήσεων που διατυπώθηκαν στην ενότητα 2.1, στην ενότητα αυτή καταγράφονται συνοπτικά οι κύριες Στρατηγικές Επιλογές του φορέα για την αντιμετώπισή τους, λαμβάνοντας υπόψη και τα ευρήματα της ενότητας 2.2 ανωτέρω. *(πεδίο 5*)

Κάθε διαπιστωμένη ανάγκη / πρόκληση θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με μία Στρατηγική Επιλογή. Το πλήθος των Στρατηγικών Επιλογών του φορέα θα πρέπει να είναι περιορισμένο.

2.4 Στρατηγική συνάφεια

Τεκμηριώνεται σύντομα η συνάφεια της εκάστοτε Στρατηγικής Επιλογής κατά περίπτωση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο (Συστάσεις και αιτιολογικές σκέψεις αυτών[11], Έκθεση Χώρας για την Ελλάδα 2026[12] και άλλα συναφή του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου έγγραφα) *(πεδίο 6*), με το Εθνικό Σχέδιο για

[11] Σύσταση του Συμβουλίου, της 10ης Ιουλίου 2026, σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας
[12] eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=celex%3A52026SC0208

την Ενέργεια και το Κλίμα[13], με το Εθνικό Σχέδιο Αποκατάστασης[14], με τον Εθνικό Στρατηγικό Οδικό Χάρτη Ψηφιακής Δεκαετίας[15], με το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό–Διαρθρωτικό Σχέδιο 2025–2028 (ΜΔΔΣ)[16] *(πεδίο 7*), με Στρατηγικές και Κατευθύνσεις της Ε.Ε *(πεδίο 8*), καθώς και με κάθε Εθνική ή/και Περιφερειακή Στρατηγική που διέπει τον αντίστοιχο τομέα πολιτικής ή/και το χώρο *(πεδίο 9*). Τυχόν σχόλια παρατίθενται στο πεδίο 10. Για τη συμπλήρωση του πεδίου 6 παρέχεται σχετική ενδεικτική κωδικοποίηση στο φύλλο εργασίας «6. ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ».

3 Φύλλο Εργασίας «3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ»: Χαρακτηριστικά προτεινόμενων παρεμβάσεων

Περιγράφονται οι επιμέρους προτεινόμενες παρεμβάσεις για την υλοποίηση κάθε Στρατηγικής Επιλογής. Η αποτύπωση των προτεινόμενων παρεμβάσεων γίνεται στο φύλλο εργασίας «3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ».

3.1 Ταυτότητα προτεινόμενης παρέμβασης

Παρέχεται σύντομη και περιεκτική περιγραφή της προτεινόμενης παρέμβασης *(πεδίο 3)*.

Η σύνδεση των παρεμβάσεων με την στρατητική επιλογή που εξυπηρετούν γίνεται μέσω του κωδικού ανάγκης / στρατηγικής επιλογής *(πεδίο 2),* ο οποίος πρέπει να επιλέγεται από τους κωδικούς Α/Α του φύλλου εργασίας «2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ» *(πεδίο 1)*. Η συμβολή της παρέμβασης στους Γενικούς και Ειδικούς Στόχους του Κανονισμού του ΕΠΕΣ αποτυπώνεται σύμφωνα με τους βοηθητικούς πίνακες στα αντίστοιχα φύλλα εργασίας: ο κωδικός γενικού στόχου *(πεδίο 4)* επιλέγεται τους κωδικούς του φύλλου εργασίας «4. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ», ενώ αντίστοιχα ο κωδικός ειδικού στόχου / υποστόχου *(πεδίο 5)* επιλέγεται από τους κωδικούς του φύλλου εργασίας «5. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ».

Οι επιλογές γίνονται βάσει της συνάφειας της παρέμβασης με τους αντίστοιχους στόχους του Κανονισμού ΕΠΕΣ. Μία παρέμβαση μπορεί να συμβάλλει μόνο σε έναν ειδικό στόχο.

3.2 Ενδεικτικός προϋπολογισμός και εκτίμηση διάρκειας υλοποίησης

Παρέχεται εκτίμηση της τάξης μεγέθους του συνολικού κόστους της προτεινόμενης παρέμβασης σε ευρώ, καθώς και η εκτιμώμενη διάρκεια υλοποίησης σε μήνες (*πεδία 6,7*). Η εκτίμηση πρέπει, στον βαθμό που είναι εφικτό στην παρούσα φάση, να στηρίζεται σε ποσότητες, μοναδιαία κόστη, στοιχεία προηγούμενων ή παρόμοιων έργων, μελέτες ή άλλα επαληθεύσιμα δεδομένα. Στην περίπτωση που για την προτεινόμενη παρέμβαση προβλέπεται και ιδιωτική συμμέτοχή, αυτή καταγράφεται στην στήλη σχόλια.

Κατά γενικό κανόνα, οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν κόστος που σχετίζεται με το ΕΠΕΣ. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μεταρρυθμίσεις ενδέχεται να έχουν ορισμένα κόστη που συνδέονται με την προπαρασκευαστική φάση (π.χ. μελέτες, συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ανάπτυξη της

[13] Αναθεωρημένο-ΕΣΕΚ-2024-ΦΕΚ-6983.pdf
[14] Υπό εκπόνηση (Αποκατάσταση της Φύσης - Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας)
[15] digital_decade_national_roadmap.pdf
[16] Greece_MTFSP_2025-28

μεταρρύθμισης). Αυτά μπορούν να συμπεριληφθούν στο εκτιμώμενο κόστος για τη μεταρρύθμιση.

Σε επόμενη φάση θα απαιτηθεί αναλυτική τεκμηρίωση ότι το κόστος είναι εύλογο, αξιόπιστο, αποδοτικό και ανάλογο προς τον αναμενόμενο οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο.

3.3 Βαθμός ωριμότητας

Περιγράφεται ποιοτικά η ωριμότητα της προτεινόμενης παρέμβασης κατά την έναρξη της ΠΠ 2028-2034, από αρχικό στάδιο σύλληψης έως πλήρη ετοιμότητα υλοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη σχεδιασμού, τεχνικής τεκμηρίωσης, θεσμικής προετοιμασίας και διοικητικής και χρηματοδοτικής ετοιμότητας (*πεδίο 8*). Για την αποτίμηση της ωριμότητας, χρησιμοποιούμε τρεις βαθμούς ωριμότητας, χαμηλό, μερικό και υψηλό βαθμό. Στον **χαμηλό βαθμό** ωριμότητας υπάγονται οι παρεμβάσεις που είναι σε επίπεδο διατύπωσης αναγκαιότητας ή αρχικού σχεδιασμού, στον **υψηλό βαθμό** ωριμότητας υπάγονται οι παρεμβάσεις που είτε υλοποιούνται, είτε δύναται να ξεκινήσει η υλοποίησή τους εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, σε κάθε άλλη περίπτωση η παρέμβαση χαρακτηρίζεται ως **μερικής ωριμότητας** (*πεδίο 9*).

3.4 Κατηγορία της παρέμβασης

Καθεμία από τις παρεμβάσεις κατατάσσεται αποκλειστικά σε μία από τις δύο κατηγορίες: α) μεταρρυθμίσεις και β) επενδύσεις. *(πεδίο 10)*, Σημειώνεται ότι, κατα κανόνα οι μεταρρυθμίσεις δεν αφορούν τις περιφέρειες, χωρίς, ωστόσο, να αποκλείεται η διατύπωση σχετικής πρότασης εκ μέρους των περιφερειών.

Παράδειγμα 1: η θέσπιση νέου πλαισίου επαγγελματικής εκπαίδευσης αποτελεί μεταρρύθμιση, ενώ ο εκσυγχρονισμός των εργαστηρίων των σχετικών μονάδων αποτελεί επένδυση.

Ιδανικά, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις πρέπει να διέπονται από μία συνεκτική λογική αντιμετώπισης των προκλήσεων και να αναδεικνύουν τις συνέργειες μεταξύ πολιτικών, επιπέδων διακυβέρνησης και χρηματοδοτικών μέσων, στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού. Οι συνέργειες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη εξαρχής, ώστε να διασφαλίζονται η συμπληρωματικότητα, η αποφυγή επικαλύψεων και διπλής χρηματοδότησης και η μεγιστοποίηση της ενωσιακής προστιθέμενης αξίας.

Παράδειγμα 2: για την ενίσχυση του Right to Stay σε ορεινές, νησιωτικές ή απομακρυσμένες περιοχές μπορούν να συνδυαστούν διακριτά μέτρα για υπηρεσίες υγείας και φροντίδας, προσχολική εκπαίδευση, ψηφιακή συνδεσιμότητα, βιώσιμη κινητικότητα, δεξιότητες και στήριξη τοπικών ΜΜΕ.

Παράδειγμα 3: συνδυασμός επενδύσεων στην κυκλική οικονομία και στις πολιτικές πρόληψης των αποβλήτων με τις πολιτικές για τη στέγαση και τη βιομηχανία, αυξάνοντας έτσι την προσφορά οικονομικά προσιτής στέγασης μέσω πιο αυτοματοποιημένων και βιομηχανοποιημένων μεθόδων κατασκευής.

3.5 Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο

Προσδιορίζεται ο βαθμός στον οποίο η υλοποίηση της προτεινόμενης παρέμβασης προϋποθέτει θέσπιση νέου ή τροποποίηση υφιστάμενου νομοθετικού ή κανονιστικού πλαισίου. Ειδικότερα, διακρίνονται τέσσερις περιπτώσεις: μη αναγκαιότητα θεσμικής παρέμβασης, ανάγκη κανονιστικής εξειδίκευσης, ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης και ανάγκη ευρύτερης θεσμικής αναδιάρθρωσης (*πεδίο 11*).

3.6 Συμπληρωματικότητα και συνέργειες

Αποτυπώνεται η σχέση της προτεινόμενης παρέμβασης με υφιστάμενες ή προτεινόμενες δράσεις, άλλες τομεακές πολιτικές, παρεμβάσεις άλλων Υπουργείων ή/και Περιφερειών, καθώς και συναφή χρηματοδοτικά εργαλεία, με στόχο τη διασφάλιση συνέργειας, αποφυγής επικαλύψεων και διαμόρφωσης ενιαίου και συνεκτικού πλαισίου πολιτικής. Στην ενότητα αυτή, είναι σκόπιμο να αναδειχτεί η περιφερειακή διάσταση στις προτεινόμενες τομεακές παρεμβάσεις και αντίστροφα (*πεδίο 12*).

3.7 Αναμενόμενο αποτέλεσμα

Περιγράφονται συνοπτικά τα αναμενόμενα αποτελέσματα κάθε παρέμβασης, λαμβάνοντας υπόψη την εκτιμώμενη συμβολή των προτάσεων στις στρατηγικές προτεραιότητες της χώρας, όπως παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 1.3 του Μέρους Α’ καθώς και κάθε Εθνική ή/και Περιφερειακή Στρατηγική που διέπει τον αντίστοιχο τομέα πολιτικής ή/και το χώρο (*πεδίο 13*).

3.8 Φορέας υλοποίησης και διοικητική ικανότητα

Προσδιορίζεται ο αρμόδιος φορέας ή οι συναρμόδιοι φορείς υλοποίησης της προτεινόμενης παρέμβασης και αξιολογείται συνοπτικά η διοικητική και επιχειρησιακή τους ικανότητα (capacity), συμπεριλαμβανομένων τυχόν αναγκών ενίσχυσης, συντονισμού ή τεχνικής υποστήριξης (*πεδίο 14, 15*).

3.9 Χωροθέτηση παρέμβασης

Στην περίπτωση που η παρέμβαση χωροθετείται, καταγράφεται η αντίστοιχη περιφέρεια/ες *(πεδίο 16)*.

Όταν η χωρική στόχευση (αστικές, αγροτικές, νησιωτικές, ορεινές, παραμεθόριες ή απομακρυσμένες περιοχές) αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της παρέμβασης, σε επόμενη φάση θα πρέπει να αποτυπωθεί με σαφή και μετρήσιμο τρόπο στα ορόσημα ή στους στόχους.

3.10 Τμηματοποιημένα έργα της περιόδου 2021-2027

Προσδιορίζεται με ΝΑΙ/ΟΧΙ αν η παρέμβαση δύναται να αποτελεί τη δεύτερη φάση έργου που η υλοποίησή του ξεκίνησε εντός της προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, στο πλαίσιο των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1060, (ΕΕ) 2021/1139, (ΕΕ) 2021/1147, (ΕΕ) 2021/1149 και (ΕΕ) 2021/1148 (Κανονισμός Κοινών διατάξεων, Ταμείου Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, Ταμείων Ασύλου, Εσωτερικής Ασφάλειας, Συνόρων και θεώρησης Βίζας). Ο συνολικός προϋπολογισμός κάθε

έργου προς τμηματοποίηση πρέπει να είναι μεγαλύτερος του 1 εκατομμυρίου ευρώ. Επίσης, η κάθε φάση του έργου πρέπει να είναι διακριτή χρηματοοικονομικά, με ξεχωριστές γραμμές ελέγχου (*πεδίο 17*).

3.11 Συνεισφορά σε Αγροτικές Περιοχές

Επιλέγεται ΝΑΙ/ΟΧΙ ανάλογα με το αν η παρέμβαση μπορεί να συμβάλει και σε αγροτικές περιοχές *(πεδίο 18)*.

3.12 Ιεράρχηση προτεινόμενων παρεμβάσεων

Για την αποτελεσματική ιεράρχηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων και τη διασφάλιση ρεαλιστικού και υλοποιήσιμου σχεδιασμού, κάθε παρέμβαση κατατάσσεται σε κατηγορία προτεραιότητας βάσει συνδυαστικής αξιολόγησης της στρατηγικής της σημασίας, της τεκμηρίωσης της ανάγκης, του βαθμού ωριμότητας, της διοικητικής ικανότητας υλοποίησης, του αναμενόμενου αντίκτυπου και της συμπληρωματικότητάς της με άλλες παρεμβάσεις (*πεδίο 19*).

Ειδικότερα, διακρίνονται οι ακόλουθες κατηγορίες:

- **Παρεμβάσεις Άμεσης Προτεραιότητας (Π1)**, οι οποίες αποτελούν τον βασικό κορμό του σχεδιασμού, χαρακτηρίζονται από υψηλή ωριμότητα και δύνανται να ενεργοποιηθούν άμεσα ή σε σύντομο χρονικό διάστημα.
- **Παρεμβάσεις Δευτερεύουσας Προτεραιότητας (Π2)**, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική προστιθέμενη αξία και συμπληρωματικότητα, αλλά ενδέχεται να απαιτούν περαιτέρω εξειδίκευση ή ωρίμανση και δύνανται να υλοποιηθούν σε μεταγενέστερη φάση ή υπό προϋποθέσεις.
- **Παρεμβάσεις Λίστας Αναμονής (Π3)**, οι οποίες συγκροτούν ένα δυναμικό χαρτοφυλάκιο (pipeline), αλλά χαρακτηρίζονται από χαμηλότερο επίπεδο ωριμότητας ή αυξημένες αβεβαιότητες και δύνανται να ενεργοποιηθούν σε περίπτωση διαθεσιμότητας πρόσθετων πόρων, αξιοποίησης του μηχανισμού ευελιξίας ή επικαιροποίησης των προτεραιοτήτων.

  Η λίστα αναμονής αποτελεί δυναμικό εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και επικαιροποιείται καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο ωρίμανσης των παρεμβάσεων, την εξέλιξη των αναγκών και των πολιτικών προτεραιοτήτων, τη διαθεσιμότητα πόρων και τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αναθεώρησης. Παρεμβάσεις δύνανται να αναβαθμίζονται μεταξύ κατηγοριών προτεραιότητας, εφόσον πληρούν τα απαιτούμενα κριτήρια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Γενικοί και ειδικοί στόχοι του Ταμείου

Παρακάτω παρατίθενται οι γενικοί και οι ειδικοί στόχοι του Ταμείου όπως έχουν διαμορφωθεί στην συμβιβαστική πρόταση της Προεδρίας (PGA)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ
1	Μείωση περιφερειακών ανισοτήτων, συνοχή, ευρωπαϊκή συνεργασία (ERDF/CF)
2	Στήριξη Απασχόλησης, εκπαίδευσης, δεξιοτήτων, κοινωνικής ένταξης (ESF)
3	Στήριξη εφαρμογής Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (CAP)
4	Στήριξη εφαρμογής Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (CFP)
5	Προστασία και ενίσχυση Δημοκρατίας, προάσπιση Αξιών της ΕΕ
6	Υποστήριξη της υλοποίησης πολιτικών ασύλου και μετανάστευσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΣΤΟΧΟΥ	ΥΠΟΣΤΟΧΟΣ
1	Βιώσιμη ευημερία, ανταγωνιστικότητα και συνοχή σε όλες τις περιφέρειες	1.1	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη αστικών και αγροτικών περιοχών
		1.2	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας, ΜΜΕ και καθαρής βιομηχανικής μετάβασης
		1.3	Δίκαιη ενεργειακή μετάβαση και κυκλική οικονομία
		1.4	Ψηφιακός μετασχηματισμός και ψηφιακή σύγκλιση
		1.5	Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία
		1.6	Πρόσβαση σε αγορές κεφαλαίου και επενδυτικά εργαλεία
		1.7	Προσιτή στέγαση
		1.8	Βιώσιμες μεταφορές, υποδομές και συνδεσιμότητα
		1.9	Βιώσιμος τουρισμός και φυσική/πολιτιστική κληρονομιά
		1.10	Περιβάλλον, κλίμα, ύδατα και κυκλική οικονομία
2	Στήριξη των αμυντικών ικανοτήτων, της ανθεκτικότητας, της ετοιμότητας, της πολιτικής προστασίας και της ασφάλειας της Ένωσης σε όλες τις Περιφέρειες	2.1	Αμυντική βιομηχανική βάση, υποδομές και στρατιωτική κινητικότητα,
		2.2	Ετοιμότητα για κρίσεις και καταστροφές,
		2.3	Ασφάλεια, πολιτική προστασία και κυβερνοασφάλεια
3	Υποστήριξη των στόχων των επιμέρους Ταμείων που χρηματοδοτούν τον τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων	3.1	Στήριξη του ασύλου, της μετανάστευσης και της ένταξης
		3.2	Στήριξη της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων και της ευρωπαϊκής πολιτικής θεωρήσεων (βίζας)
		3.3	Στήριξη της εσωτερικής ασφάλειας
4	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της στήριξης των πολιτών και της ενίσχυσης των κοινωνιών της Ένωσης και του κοινωνικού μοντέλου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας	4.1	Στήριξη της απασχόλησης, ποιοτικές θέσεις απασχόλησης και ίσες ευκαιρίες
		4.2	Δεξιότητες, εκπαίδευση και διά βίου μάθηση
		4.3	Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
		4.4	Εκσυγχρονισμός, ψηφιοποίηση και ενίσχυση της ποιότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και πρόνοιας
		4.5	Κάλυψη ελλείψεων εργατικού δυναμικού και άμβλυνση ανισοτήτων μεταξύ γενεών και περιφερειών

		4.6	Αντιμετώπιση κοινωνικών επιπτώσεων της κλιματικής πολιτικής
5	Διατήρηση της ποιότητας ζωής στην Ένωση, μέσω της στήριξης μιας ανταγωνιστικής, βιώσιμης, ελκυστικής και ανθεκτικής γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας	5.1	Επαρκές και δικαιότερο εισόδημα για τους αγρότες
		5.2	Μακροπρόθεσμη επισιτιστική ασφάλεια,
		5.3	Ενίσχυση αγροτικών περιοχών, βιώσιμη γεωργία, αλιεία και υδατοκαλλιέργεια, με προώθηση καινοτομίας, ανθεκτικότητας και πράσινης/ψηφιακής μετάβασης,
		5.4	Βιώσιμη αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και γαλάζια οικονομία, με ενίσχυση παράκτιων κοινοτήτων, ανθεκτικότητας και βιώσιμης διαχείρισης των ωκεανών,
		5.5	Βιώσιμη γεωργία και δασική διαχείριση, προστασία περιβάλλοντος, βιοποικιλότητα, φυσικοί πόροι και κλιματική ανθεκτικότητα
6	Προστασία και ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, της καλής διακυβέρνησης, της ισότητας και του κράτους δικαίου και προάσπιση των αξιών της Ένωσης	6.1	Ανοιχτές, βασισμένες στα δικαιώματα, δημοκρατικές, ισότιμες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες
		6.2	Ενίσχυση δημοκρατίας, δικαιωμάτων, συμπερίληψης και ενεργούς κοινωνικής συμμετοχής
		6.3	Ενίσχυση των συστημάτων δικαιοσύνης, πλαίσια καταπολέμησης της διαφθοράς και πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης
		6.4	Ενίσχυση αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης
		6.5	Πολιτισμός, ευρωπαϊκές αξίες και δημιουργικοί τομείς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ – Πίνακας Αυτοαξιολόγησης των Προτάσεων

Ο ακόλουθος πίνακας αποτελεί **προαιρετικό** εργαλείο ελέγχου πληρότητας πριν από την υποβολή. Συμπληρώνεται σε επίπεδο συνολικής πρότασης, λαμβάνοντας υπόψη και την πληρότητα των επιμέρους παρεμβάσεων. Η επιλογή «Εν μέρει» συνοδεύεται από σύντομη καταγραφή της εκκρεμότητας ή της απαιτούμενης ενέργειας.

Α/Α	Κριτήριο αυτοαξιολόγησης	Ναι	Εν μέρει	Όχι	Παρατηρήσεις / απαιτούμενες ενέργειες
Α. Στρατηγική τεκμηρίωση και συνάφεια					
1	Η δημόσια πρόκληση και η ανάγκη παρέμβασης τεκμηριώνονται με πρόσφατα και αξιόπιστα στοιχεία, αξιολογήσεις ή διδάγματα από προηγούμενες παρεμβάσεις;	☐	☐	☐	
2	Οι στρατηγικές επιλογές προκύπτουν με σαφήνεια από τις ανάγκες και συνδέονται με τους κατάλληλους γενικούς και ειδικούς στόχους του ΕΠΕΣ;	☐	☐	☐	
3	Τεκμηριώνεται η συνάφεια με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, τις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις και τις συναφείς ενωσιακές, εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές;	☐	☐	☐	
4	Οι ανάγκες και οι παρεμβάσεις έχουν ιεραρχηθεί και αιτιολογείται η προτεινόμενη προτεραιότητά τους;	☐	☐	☐	
Β. Συνοχή, ολοκληρωμένη προσέγγιση και χωρική διάσταση					
5	Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις συγκροτούν συνεκτικό σύνολο και δεν αποτελούν απλή παράθεση μεμονωμένων έργων ή δράσεων;	☐	☐	☐	
6	Έχουν εντοπιστεί οι συνέργειες, οι αλληλεξαρτήσεις και οι επικαλύψεις με άλλες πολιτικές, παρεμβάσεις ή χρηματοδοτικά εργαλεία;	☐	☐	☐	
7	Έχουν ληφθεί υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες των Περιφερειών και, όπου απαιτείται, έχει προσδιοριστεί η κατάλληλη χωρική εξειδίκευση;	☐	☐	☐	
8	Η πρόταση έχει διαμορφωθεί με τη συμμετοχή των αρμόδιων φορέων, των εμπλεκόμενων επιπέδων διοίκησης και των βασικών εταίρων;	☐	☐	☐	
Γ. Εφικτότητα, ωριμότητα και ικανότητα υλοποίησης					
9	Έχει αποσαφηνιστεί ο τύπος κάθε παρέμβασης και έχουν εξεταστεί οι απαιτούμενες θεσμικές ή κανονιστικές προϋποθέσεις;	☐	☐	☐	

Α/Α	Κριτήριο αυτοαξιολόγησης	Ναι	Εν μέρει	Όχι	Παρατηρήσεις / απαιτούμενες ενέργειες
10	Η ωριμότητα των παρεμβάσεων τεκμηριώνεται και έχουν εντοπιστεί οι βασικές εκκρεμότητες και οι κίνδυνοι υλοποίησης;	☐	☐	☐	
11	Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός και η διάρκεια υλοποίησης είναι ρεαλιστικά σε σχέση με το αντικείμενο και την ωριμότητα των παρεμβάσεων;	☐	☐	☐	
12	Έχουν προσδιοριστεί οι φορείς υλοποίησης και έχουν αξιολογηθεί η διοικητική τους ικανότητα και οι ενδεχόμενες ανάγκες ενίσχυσης;	☐	☐	☐	
Δ. Αποτελέσματα και προτεραιοποίηση					
13	Τα αναμενόμενα αποτελέσματα διατυπώνονται με σαφήνεια;	☐	☐	☐	
14	Η κατάταξη των παρεμβάσεων κατά βαθμό προτεραιότητας είναι συνεπής με τη στρατηγική σημασία, την ωριμότητα, την εφικτότητα και τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους;	☐	☐	☐	
15	Έχουν εντοπιστεί τυχόν τμηματοποιημένα έργα της περιόδου 2021–2027, κρίσιμες εξαρτήσεις ή παρεμβάσεις που απαιτούν περαιτέρω ωρίμανση;	☐	☐	☐	